

Handläggare
Marleine Daviell
Telefon: 08-50828656

Till
Kommunstyrelsen
Stockholms stad

Yttrande över betänkande ”Tryggare hem för barn” (SOU 2022:71)

Svar på remiss KS 2023/185

Sammanfattning

Den 7 februari 2023 inkom en remiss till förvaltningen från kommunstyrelsen. Kommunstyrelsens meddelar att yttrandet ska vara dem tillhanda senast den 21 mars 2023. Förvaltningen har sökt dispens och fått medgivande till att inkomma med ett kontorsutlåtande senast 24 mars 2023.

Förvaltningen ombeds att yttra sig kring betänkandet *Tryggare hem för barn- Utredningen om vikten av trygghet och kontinuitet för barn i utsatta situationer* (SOU 2022:71). Utredningens uppdrag var att göra en översyn och analysera behovet av eventuella förändringar och förtydliganden rörande vårdnadsöverflyttning, adoption och umgänge. Utredningen föreslår ändring av formuleringen i föräldrabalken rörande vårdnadsöverflytt och umgänge i syfte att öka barnperspektivet samt barnets skydd, att placering kommun ska kunna fortsätta erbjuda insatser efter vårdnadsöverflytt, att prövningen av vårdnadsöverflytt inte ska flyttas till annan domstol men att barn och vårdnadshavare ska ha rätt till offentligt biträde, att domstol ska kunna inhämta psykologutlåtande samt utbildningsinsatser för domstolarna rörande riskbedömningar i familjemål. Lagändringarna föreslås träda ikraft den 1 oktober 2024.

Förvaltningen ställer sig positiv till de föreslagna förändringar som utredningen kommit fram till. De föreslagna förändringarna anses vara ett steg i rätt riktning för att stärka barnperspektivet och skydda barn. Förvaltningen anser vidare att det finns ett behov av att säkerställa att utbildningsinsatser för domstolar genomförs samt att psykologutlåtande ska kunna användas under processen i ett mål.

Bakgrund

Den 7 februari 2023 inkom en remiss till förvaltningen från kommunstyrelsen. Kommunstyrelsens meddelar att yttrandet ska vara dem tillhanda senast den 21 mars 2023. Förvaltningen har sökt dispens och fått medgivande till att inkomma med ett

kontorsutlåtande senast 24 mars 2023. Remissen har även skickats till Stadsledningskontoret, Socialnämnden samt stadsdelsnämnderna Enskede-Årsta-Vantör och Östermalm.

Ärendet

Utredningen

Ärendet rör betänkandet *Tryggare hem för barn- Utredningen om vikten av trygghet och kontinuitet för barn i utsatta situationer* (SOU 2022:71). Regeringen beslutade den 16 september 2021 att tillsätta en särskild utredare i syfte att se över regler i föräldrabalken om vårdnadsöverflyttning, adoption och umgänge.

I uppdraget har det även ingått att ta ställning till bland annat om förutsättningarna för vårdnadsöverflyttning och adoption bör ändras för att tillgodose familjehemsplacerade barns rätt till trygghet och stabilitet samt behovet av åtgärder för att underlätta förutsättningarna för prövningen av frågor om vårdnadsöverflyttning för barn i familjehem. I uppdraget har det även ingått att ta ställning till hur skyddet för barnet kan stärkas när det gäller umgänge med en förälder som har utövat våld eller gjort sig skyldig till någon annan allvarlig kränkning.

Utredningens förslag

Utredningen har utmynnat i förslag till förändring enligt nedan. Samtliga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 oktober 2024.

Vårdnadsöverflytt

- Utredningen har kommit fram till att bestämmelsen i 6 kap. 8 § FB ska ha en ny formulering. Vårnaden om ett barn som stadigvarande vårdats och fostrats i ett annat enskilt hem än föräldrahemmet ska kunna flyttas över till den eller dem som har tagit emot barnet om det är bäst för barnet att inte återförenas med sina föräldrar utan i stället att det rådande förhållandet består. Det är därmed bedömningen av hur barnet påverkas av en återförening med föräldrarna som ska vara central. En vårdnadsöverflyttning ska ske om det är bäst för barnet att inte återförenas med sina föräldrar, utan i stället stanna i familjehemmet.
- Utredningen föreslår att den kommun som beslutat om en familjehemsplacering, dvs. placeringskommunen, ska ges en möjlighet att fortsätta med insatser till barnet även efter en vårdnadsöverflyttning.
- Utredningen kommer fram till att det inte finns tillräckliga skäl att flytta prövningen av mål om vårdnadsöverflyttning när ett barn stadigvarande vårdats och fostrats i ett annat enskilt hem än föräldrahemmet till allmän

förvaltningsdomstol. Ur ett barnrättsperspektiv finns skäl som talar för att mål om vårdnadsöverflyttning ska handläggas i allmän förvaltningsdomstol i stället för allmän domstol, då frågan hade kunnat omfattas av reglerna i lagen (1996:1620) om offentligt biträde, som gäller för barn i flera mål enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, som prövas av allmän förvaltningsdomstol, exempelvis mål om omhändertagande. Ett barns rätt att bli hörd kommer till starkare uttryck i allmän förvaltningsdomstol än i vårdnadsområde vid allmän domstol där barnet aldrig kan ha talerätt eller förordnas ett biträde. Utredningens sammanvägning av de för- och nackdelar som framkommit visar att de skäl som talar mot att flytta prövningen av mål om vårdnadsöverflyttning överväger de fördelar som en sådan förändring skulle innebära. De fördelar som utredningen ser med att flytta prövningen av mål om vårdnadsöverflyttning till allmän förvaltningsdomstol kan uppnås genom utredningens förslag om att införa en rätt till biträde vid prövningen av vissa frågor om vårdnadsöverflyttning.

- Utredningen föreslår att barn och vårdnadshavare ska ha rätt till ett offentligt biträde vid prövningen av frågor om vårdnadsöverflyttning. Biträde ska kunna utses vid prövningen av frågor om särskilt förordnad vårdnadshavare och tillfällig vårdnadshavare enligt 6 kap. 7–8 a §§ och 10 d § FB. Förslaget innebär att ett biträde får utses från det att socialnämnden beslutat att inleda en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL om vårdnadsöverflyttning enligt någon av bestämmelserna i 6 kap. 7–8 a § FB. Utredningen föreslår att ett biträde ska förordnas, om inte behov av biträde saknas.

Adoption

- Utredningen bedömer att föräldrabalkens regler om adoption tillgodoser familjehemsplacerade barns behov av trygghet och stabilitet. Utredningen har även kommit fram till att det inte finns skäl att ändra regleringen beträffande kravet på vårdnadshavares samtycke eller betydelsen av en förälders inställning i fråga om adoption. En annan viktig princip är enligt utredningen att det enbart är den som vill adoptera som kan ansöka om adoption. Utredningen har därför kommit fram till att det även i fortsättningen enbart ska vara den eller de som vill adoptera som ska kunna ansöka om adoption. Socialnämnden ska inte heller åläggas någon skyldighet att överväga frågan om adoption i vissa fall på det sätt som gäller i fråga om vårdnadsöverflyttning.

- Utredningen föreslår en ny lydelse av paragrafen i 6 kap. 2 a § FB om barnets bästa med ett förtydligande om nyanserade helhetsbedömningar av barnets bästa samt att risken för att barnet far illa ska vara en del av den bedömningen. Detta då ett barn kan fara illa på andra sätt än genom de exempel som idag är angivna i paragrafen; övergrepp, bortförande eller kvarhållande. Genom att det i den nuvarande paragrafen anges exempel på hur ett barn kan fara illa anser utredningen att det finns en risk att andra omständigheter som kan innebära att det finns risk för att ett barn far illa inte beaktas i lika stor utsträckning som de situationer som exemplifieras
- Utredningen föreslår att Domstolsverket bör överväga behovet av att genomföra en utbildningsinsats när det gäller riskbedömningar i familjemål mot bakgrund av utredningens förslag till ny lydelse av 6 kap. 2 a § FB. Domstolarna behöver ha kännedom om vålds konsekvenser för barn och vilka behov ett barn kan ha efter en traumatisk upplevelse. Detta ska domstolen ta hänsyn till vid bedömningen av vad som är barnets bästa.
- Utredningen föreslår att Domstolen ska kunna inhämta ett sakkunnigutlåtande från en psykolog, om det behövs ytterligare utredning om barnets situation.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för socialtjänst.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer med utredningen och anser att förslagen som utredningen utmynnat i är ett steg i rätt riktning för att öka barnperspektivet samt öka skyddet för barn. En individuell bedömning och en helhetsbedömning av barnets situation är avgörande för att barn inte ska riskera att fara illa. Utredningen föreslår utbildningsinsatser för domstolar gällande riskbedömningar i familjemål. Förvaltningen anser att det är av stor vikt att domstolarna är utbildade och anser att utbildningsinsatserna därför bör vara obligatoriska. Vidare anser förvaltningen att förslaget om att domstol ska kunna inhämta utlåtande av en psykolog som förordnas som sakkunnig av domstolen som yttrar sig över färdigställt material är positivt. Förvaltningen ser dock att det även borde finnas en möjlighet att i vissa fall få ett psykologutlåtande i ett tidigare skede i processen än när materialet redan är färdigställt.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningen instämmer med utredningen att förslaget om en ny lydelse av paragrafen om barnets bästa bedöms leda till förbättrade riskbedömningar, som i sin tur bedöms bidra positivt till jämställdheten mellan kvinnor och män. Detta genom att beslutet om att ett barn inte har rätt till umgänge med en förälder i en situation där umgänget inte är förenligt med barnets bästa kan bidra till att förebygga våld i nära relationer.

Anna Toll
Avdelningschef
Skärholmens
stadsdelsförvaltning

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anna Toll, Avdelningschef	2023-03-09